

# Eerste vondst van *Grapholita lobarzewskii* (Lepidoptera: Tortricidae) voor België

Ruben Meert

**Samenvatting.** *Grapholita lobarzewskii* (Nowicki, 1860) werd op 20 en 27 mei 2014 waargenomen op feromonen voor deze soort te Lebbeke (Oost-Vlaanderen). Aanvankelijk was er enige twijfel omdat deze soort erg lijkt op *G. janthinana* (Duponchel, 1843). Nauwkeuriger onderzoek bevestigde echter de determinatie en deze soort kan dus toegevoegd worden aan de lijst van Belgische Lepidoptera. Er werden respectievelijk 3 en 18 ex. waargenomen, zodat de soort wellicht talrijker is dan algemeen wordt aangenomen in de entomologische literatuur.

**Abstract.** First Belgian record of *Grapholita lobarzewskii* (Lepidoptera: Tortricidae)  
*Grapholita lobarzewskii* (Nowicki, 1860) was observed on 20 and 27 May 2014 in an orchard at Lebbeke (East-Flanders), using pheromones for this species. At first there was some doubt, as *G. janthinana* (Duponchel, 1843) is a very similar species. However, a closer look confirmed the determination. As a result, *G. lobarzewskii* can be added to the list of Belgian Lepidoptera. Regarding the numbers of specimens that were caught (resp. 3 and 18), this micro moth seems to be more common than generally assumed in the entomological literature.

**Résumé.** Première observation belge de *Grapholita lobarzewskii* (Lepidoptera : Tortricidae)  
*Grapholita lobarzewskii* (Nowicki, 1860) a été trouvé les 20 et 27 mai 2014 dans un verger à Lebbeke (Flandre-Occidentale), en utilisant les phéromones pour cette espèce. Au début, il y avait un certain doute, car la *G. janthinana* (Duponchel, 1843) est une espèce très similaire. Mais une observation approfondie a donné une conclusion certaine. Il en résulte que la *G. lobarzewskii* peut être ajoutée à la liste des lépidoptères belges. D'après le nombre de spécimens comptés (resp. 3 et 18), cette micro teigne semble plus répandue que généralement supposé dans la littérature entomologique.

**Key words:** *Grapholita lobarzewskii* – Belgium – Faunistics – New record.

Meert R.: Grote Snijdersstraat 75, 9280 Lebbeke. ruben\_meert@hotmail.com.

Wat begon met een feromoonpreparaat voor Populierenwespvlinder (*Paranthrene tabaniformis* (Rottemburg, 1775)), onttaardde al snel in een intensieve monitoring van andere wespvlinders via feromonen in de regio rond Dendermonde. Gaandeweg verruimden enkele leden van Insectenwerkgroep Voelspriet het project, zodat in 2014 enkele lokstoffen voor microvlinders werden aangekocht.

De catalogus van het Nederlandse bedrijf Pherobank (<http://www.pherobank.com/Pages/Products.aspx>) oogt indrukwekkend. Omdat het niet eenvoudig is om elke vlinder uit deze lijst te gaan opsporen en om de kosten te drukken, werd een overzicht gemaakt welke microvlinders prioriteit zouden krijgen. Criteria die bij deze selectie van soorten werden gehanteerd door de werkgroep waren o.a. 1) mogelijke voedselplanten in de nabije omgeving; 2) zeldzaamheid; 3) soorten die op onze persoonlijke belangstelling konden rekenen.

De feromonen, die meestal in de vorm van rubberen dopjes werden opgestuurd, gebruikten we systematisch in combinatie met een mottenval met 4-puntsluiting. Fruitdwergbladroller (*Pammene argyrana* Hübner, 1799), Pruimenmot (*Grapholita funebrana* Treitschke, 1835) en Rookkleurige fruitmot (*Grapholita janthinana* (Duponchel, 1843)) (fig. 2) reageerden vanaf april 2014 onmiddellijk op hun respectievelijke feromonen. Omdat micro's in bepaalde gevallen overlappingsen vertonen in feromooncomponenten (waarbij vaak enkel de verhoudingen wisselen), werden af en toe ook andere soorten in de vallen opgemerkt. Vermeldenswaard zijn in dit verband Wilgenspiegelmot (*Cydia servillana* (Duponchel, 1836)) en Eikendwergbladroller (*Pammene*

*albuginana* Guenée, 1854). Over *P. albuginana* is overigens het laatste woord nog niet gezegd: nieuw gevangen exemplaren zullen in de toekomst aan genitaalonderzoek worden onderworpen, om met zekerheid de eveneens zeer zeldzame Galdwergbladroller (*Pammene gallicolana* (Lienig & Zeller, 1846)) te kunnen uitsluiten (med. C Snyers).



*Grapholita lobarzewskii* (Nowicki, 1860), Lebbeke (Oost-Vlaanderen), 29.v.2014 (Foto R. Meert).



*Grapholita janthinana* (Duponchel 1835), Lebbeke (Oost-Vlaanderen), 19.v.2014 (Foto R. Meert).

In de nacht van 19 op 20 mei 2014 werd voor het eerst het feromoon van Kleine fruitmot (*Grapholita lobarzewskii* (Nowicki, 1860)) in een gemengde boomgaard met appel-, kersen- en pruimenbomen te Lebbeke, Oost-Vlaanderen opgehangen. De ochtend nadien zaten 3 bladrollers in de val, waarvan eerst twijfel rees of het geen exemplaren van *G. janthinana* betrof. Beide soorten lijken immers goed op elkaar én hun feromonen bevatten gemeenschappelijke componenten (<http://www.pherobase.com/database/genus/genus-Grapholita.php>). Algemene habitus, grootte en vleugeltekening wezen toch eerder richting *G. lobarzewskii* (fig 1) (Sterling & Parsons 2012).

Een week later werd op dezelfde plek de test nog eens opnieuw gedaan. Deze keer lieten zich niet minder dan 18 exemplaren vangen. De vaststelling dat hetzelfde feromoon de nacht daarop geen enkel exemplaar van *G.*

*janthinana* kon aantrekken én de bevestiging door Willy De Prins, deed ons definitief besluiten dat de eerste waarnemingen van Kleine fruitmot voor België een feit waren (De Prins & Steeman 2014).

Op de foto's van beide soorten is te zien dat *G. lobarzewskii* een meer langwerpige habitus vertoont in vergelijking met *G. janthinana*. De paarse gloed ontbreekt grotendeels. De vleugeltekening is duidelijker en het snuitje ten slotte is bleker (Lepiforum).

De gevangen aantallen in een doorsnee Vlaamse boomgaard doen tevens vermoeden dat –hoewel nog nooit eerder in ons land aangetroffen– deze soort algemener is dan de statistieken doen uitschijnen. Dit is een vermoeden waar we ook bij andere vaak gelokte soorten van uit gaan. Dit bewijst alweer dat veel van deze diertjes razend knap zijn in verstoppertje spelen.

## Referenties

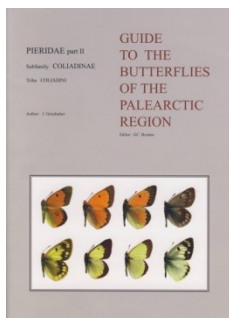
- De Prins W. & Steeman C. 2014. *Catalogue of the Lepidoptera of Belgium*. — <http://webh01.ua.ac.be/vve/Checklists/Lepidoptera/Tortricidae.htm> (bezocht op 25 mei 2014).
- Lepiforum 2014. Bestimmungshilfe für die in Europa nachgewiesenen Schmetterlingsarten. — [http://www.lepiforum.de/lepiwiki.pl?Grapholita\\_Lobarzewskii](http://www.lepiforum.de/lepiwiki.pl?Grapholita_Lobarzewskii) (bezocht op 20 mei 2014).
- Sterling P. & Parsons M. 2012. *Field Guide to the micromoths of Great Britain and Ireland*. — British Wildlife Publishing Ltd., Gillingham, Dorset, UK.

---

## Boekbespreking

Grieshuber J.: *Pieridae part II Subfamily Coliadinae Tribe Coliadini*. – In: Bozano G. C. (Ed.) *Guide to the Butterflies of the Palearctic Region*.

21 × 30 cm, 86 pagina's, volledig in kleur, Omnes Artes s.a.s., Via Castel Morrone 19, I-20134 Milano, [www.omnesartes.com](http://www.omnesartes.com), te bestellen bij de editor, G. C. Bozano, Viale Romagna 76, I-20133 Milano, e-mail: [giancristoforo.bozano@fastwebnet.it](mailto:giancristoforo.bozano@fastwebnet.it), paperback, 2014, 38,- EUR exclusief verzendkosten (ISBN 978-88-87989-15-1).



In dit zeventiende deel in de reeks over de dagvlinders van het Palaearctisch gebied—het tweede dat over Pieridae handelt—worden de soorten uit het tribus Coliadini besproken. Dit tribus omvat in het besproken gebied de genera *Colias* en *Catopsilia*, maar over dit laatste genus, enkel vertegenwoordigd door *Catopsilia florella* (Fabricius, 1775), wordt niet gesproken. De 54 soorten uit het genus *Colias* worden op gelijkaardige wijze behandeld: een uitgebreide lijst van synoniemen, met referenties naar de oerbeschrijvingen, diagnostische kenmerken, individuele variatie, taxonomische notities en verspreiding.

Omdat vele *Colias*-soorten nogal variabel zijn, incl. sexueel dimorfisme, werden er in sommige soorten nogal wat ondersoorten beschreven, waarvan de meeste in dit boek tot synoniem herleid worden. In de paragraaf over de taxonomische notities wordt hierop soms dieper ingegaan. Ook de verspreiding wordt, per erkende ondersoort, kort besproken.

Het hele boek is doorlopend en rijkelijk geïllustreerd met het rechter vleugelpaar van de vlinders, met telkens de boven- en onderkant van mannelijke en vrouwelijke exemplaren. Hierdoor wordt de variatiebreedte van de meeste soorten voldoende aangetoond.

De verspreiding wordt schematisch voorgesteld met een rode vlek op een kaart. Daarbij valt op dat, behalve de wijd verspreide soorten *Colias hyale*, *alfacariensis*, *palaeno* en *croceus*, de meeste andere *Colias*-soorten een erg beperkt verspreidingsgebied hebben, meestal gesitueerd in het hoge noorden of hoog in de bergen. De meeste soorten komen trouwens in het Oost-Palaearctisch gebied voor.

Een zeer goed uitgegeven en rijkelijk geïllustreerd boek over een, bij iedere vlinderaar, bekend genus.

Willy De Prins